Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (EU) č. 1303/2013 a nařízení (EU) 2021/1060, pokud jde o dodatečnou flexibilitu pro řešení důsledků vojenské agrese Ruské federace FAST (flexibilní pomoc územím) – CARE

(COM(2022) 325 final – 2022/0208 (COD))

(2022/C 486/20)

Zpravodajka: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 4. 7. 2022
	Rada Evropské unie, 15. 7. 2022
Právní základ	články 177 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	9. 9. 2022
Přijato na plenárním zasedání	21. 9. 2022
Plenární zasedání č.	572
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	189/0/1

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Prostřednictvím svého návrhu FAST-CARE přijala Komise tolik potřebné další kroky s cílem pomoci členským státům, místním orgánům a partnerům z řad občanské společnosti řešit důsledky ruské agrese vůči Ukrajině. EHSV vřele vítá tento nový komplexní balíček, který rozšiřuje podporu již poskytovanou v rámci CARE o další podporu a větší flexibilitu v rámci financování politiky soudržnosti.

1.2 EHSV rovněž uznává, že přímé a nepřímé dopady nevyprovokované invaze ze dne 24. února vedly k pokračujícímu nárůstu počtu uprchlíků přicházejících do všech členských států, zejména však do těch, které leží na hranicích EU, a že je proto zapotřebí dalších opatření. Současná situace je bezprecedentní a vyžaduje přijetí veškerých možných opatření přizpůsobených těmto specifickým okolnostem. V tomto kontextu má EHSV za to, že FAST-CARE poskytuje možnosti, jak reagovat na tyto okolnosti, a to tím, že nabízí dodatečné finanční prostředky na řešení migračních výzev způsobených vojenskou agresí Ruska, ale také tím, že pomáhá zmírnit následky zpoždění v provádění projektů, k nimž došlo vlivem kombinace dopadů pandemie COVID-19 a vysokých nákladů na energii a nedostatku surovin a pracovních sil způsobených válkou.

1.3 EHSV neustále zdůrazňuje, že je třeba okamžitě a účinně reagovat za použití veškerých dostupných prostředků. Pokračující úsilí o zajištění flexibility v oblasti financování by mělo usnadnit co nejefektivnější realizaci investic v rámci politiky soudržnosti VFR na období 2014–2020 a hladké zahájení programů na období 2021–2027. EHSV vítá, že bylo u programů politiky soudržnosti dočasně umožněno stoprocentní spolufinancování z rozpočtu EU. Taktéž kvituje i umožnění dodatečných převodů mezi Evropským fondem pro regionální rozvoj (EFRR), Evropským sociálním fondem (ESF) a Fondem soudržnosti, jakož i mezi kategoriemi regionů.

1.4 EHSV je velmi potěšen skutečností, že Komise uznala, že místní orgány a organizace občanské společnosti působící v místních komunitách nesou velkou zátěž při řešení migračních výzev způsobených vojenskou agresí Ruska. EHSV vítá ustanovení týkající se povinnosti vyčlenit v rámci příslušných priorit nejméně 30 % podpory pro místní orgány, sociální partnery a organizace občanské společnosti, s cílem zajistit, aby tyto typy příjemců obdržely odpovídající podíl těchto zdrojů vzhledem k jejich aktivní úloze při přijímání a integraci uprchlíků. V případě zemí, které přijaly vysoké počty

uprchlíků, by však tento procentuální podíl mohl být příliš nízký. Měla by se proto důkladněji zvážit možnost toto procento pro země ležící na hranici s Ukrajinou zvýšit.

1.5 EHSV se domnívá, že nevládní organizace a sociální partneři hrají klíčovou úlohu, a to coby prováděcí organizace i coby důležití partneři při monitorování provádění těchto programů. EHSV je připraven usnadnit další diskusi o této úloze organizací občanské společnosti a sociálních partnerů v EU nebo na Ukrajině. Občanská společnost prokázala svou efektivitu, když na začátku války okamžitě začala jednat. A pokud bude mít dostatek zdrojů, bude také schopna velmi dobře zprostředkovat propojení mezi potřebami existujícími v praxi a tím, jak se promítnou do politik koncipovaných na vysoké úrovni. Válka pokračuje a EHSV i nadále usiluje o to, aby se mohl výrazněji zapojit v rámci okamžité reakce a dlouhodobě posílit svou účast na definování agendy v oblasti začleňování.

1.6 EHSV vítá návrh Komise osvobodit členské státy od povinnosti plnit požadavky na tematické zaměření v rámci víceletého finančního rámce na období 2014–2020 a – s ohledem na to, jak se situace v praxi rapidně vyvíjí a mění – jim umožnit převádět finanční prostředky v rámci jednotlivých programů mezi tematickými cíli v rámci stejné priority a stejného fondu a kategorie regionů. EHSV rovněž vítá ustanovení, které umožňuje, aby byly mimořádné výdaje na takové operace, které jsou fyzicky dokončeny nebo plně provedeny, způsobilé již ode dne invaze.

1.7 EHSV bere na vědomí kombinaci komplexních opatření, která zohledňují potřeby na mikroúrovni / individuální úrovni (např. prodloužení a zvýšení nově stanovených jednotkových nákladů, které umožňují pokrýt základní potřeby a podporu osob, jimž byla poskytnuta dočasná ochrana) a potřeby na makroúrovni / úrovni členských států (např. usnadnění přesunutí provádění operací z programů na období 2014–2020 do programového období 2021–2027, aby tuto možnost mělo více operací, které se potýkají se zpožděním, aniž by byly narušeny povinnosti členských států plnit požadavky na tematické zaměření a cíle příspěvku v oblasti klimatu).

1.8 Náležitě bere na vědomí rovněž ustanovení zaměřená na zmírnění administrativní zátěže pro členské státy, jakož i to, že se Evropská komise zavazuje pomáhat příjemcům a zúčastněným stranám tím, že jim nabídne dodatečnou podporu a odborné vedení, například při řízení veřejných zakázek, u nichž došlo k překročení nákladů, a další nelegislativní opatření a pokyny. EHSV vyzývá Komisi, aby spolupracovala s členskými státy, místními orgány a občanskou společností na odstranění veškeré zbytečné administrativní zátěže a zároveň zajistila plnou transparentnost, pokud jde o přidělování finančních prostředků a provádění opatření zaměřených na řešení důsledků války na Ukrajině. V této souvislosti EHSV rovněž zdůrazňuje, že je třeba aktivněji zapojit občanskou společnost a sociální partnery z EU a Ukrajiny s cílem zajistit efektivní plánování, řízení a monitorování zdrojů a zaručit, že se tyto zdroje dostanou k těm, kteří je nejvíce potřebují, a tam, kde jsou nejvíce zapotřebí.

1.9 EHSV uznává, že by mělo být v průběhu stávajícího víceletého finančního rámce (VFR) přijato co nejvíce možných opatření. V této souvislosti Výbor souhlasí se záměrem Komise pozměnit nařízení o VFR tak, aby zbývající zdroje na období 2014–2020 byly optimalizovány a umožnily hladký přechod na program pro období 2021–2027. Nicméně je třeba dodat, že ačkoli EHSV vždy vyzýval k maximální flexibilitě [1] na všech úrovních od zahájení až do ukončení programů, aby dostupné zdroje byly využity v co největší míře, má s přibýváním přímých i nepřímých důsledků války na Ukrajině za to, že může rovněž vyvstat nutnost přidat nové inovativní finanční nástroje [2]. Jedním z možných řešení, které EHSV již dříve doporučoval, je zvláštní fond Evropské unie pro obnovu a rozvoj Ukrajiny, který by doplnil úsilí vyvíjené na podporu členských států, na něž válka doléhá [3].

---

[1] Viz poziční dokument EHSV *COVID-19: Evropské strukturální a investiční fondy – mimořádná flexibilita*.

[2] EHSV ve svých stanoviscích dlouhodobě zdůrazňuje, že je nutné, aby bylo v rámci VFR 2021–2027 možné přidávat nové inovativní nástroje, nad rámec nástrojů, jako je *Nástroj pro oživení a odolnost* (Úř. věst., C 364, 28.10.2020); *COVID-19: Evropské strukturální a investiční fondy – mimořádná flexibilita, Nařízení o investiční iniciativě pro reakci na koronavirus, Fond evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD) / krize COVID-19*.

[3] Viz stanovisko EHSV k *osmé zprávě o soudržnosti* (Úř. věst. C 323, 26.8.2022, s. 54).

1.10 EHSV vyzývá Radu a Evropský parlament k urychlenému schválení tohoto nařízení, aby tak mohlo být co nejdříve přijato. Rozsah problému vyžaduje kolektivní a koordinovanější reakci, zejména s ohledem na to, že brzy nastanou chladná roční období.

2. **Obecné připomínky**

2.1 Od 24. února předložila Komise jako součást Akce v rámci politiky soudržnosti na podporu uprchlíků v Evropě (CARE) řadu návrhů s cílem zajistit, aby finanční prostředky dostupné v rámci politiky soudržnosti na období 2014–2020 a Fondu evropské pomoci nejchudším osobám (FEAD), jakož i předběžného financování v rámci programů REACT-EU, byly urychleně uvolněny, a mohly tak být řešeny bezprostřední důsledky ruské válečné agrese vůči Ukrajině a členské státy zároveň mohly pokračovat ve svém úsilí o zajištění ekologického, digitálního a odolného oživení svých ekonomik po krizi způsobené pandemií COVID-19.

2.2 Nicméně s tím, jak potřeby financování stále rostou, Evropská rada, Evropský parlament a regiony EU vyzvaly Komisi, aby předložila nové iniciativy, jako součást víceletého finančního rámce, s cílem podpořit související úsilí členských států. Nyní je nutné podpořit dlouhodobější potřeby vysídlených civilistů, kterým je třeba v zájmu jejich integrace poskytovat po dobu jejich pobytu v členských zemích EU pomoc v oblasti ubytování, zdravotní péče a přístupu k zaměstnání a vzdělávání. Nutno poznamenat, že problém naplňování dlouhodobějších potřeb uprchlíků dopadá na komunity, na něž již vážně dolehla pandemie COVID-19 (např. zátěž pro systém zdravotní péče). Vyvstávají zároveň nové potíže, například v souvislosti s genderově specifickými aspekty politických opatření (např. pokud jde o skutečnost, že se do škol zapsalo velmi málo dětí, což výrazně brání profesnímu začlenění žen).

2.3 Válka způsobila překážky v dodavatelských řetězcích a nedostatek pracovních sil. Urychlila také růst cen komodit, včetně cen energií a materiálů. Tato situace umocňuje důsledky pandemie a vytváří další zátěž pro veřejné rozpočty a další zpoždění investic, zejména investic do infrastruktury.

2.4 Balíček FAST-CARE zavádí několik významných změn do právních předpisů upravujících politiku soudržnosti v obdobích 2014–2020 a 2021–2027 s cílem zrychlit a zjednodušit poskytování podpory ze strany členských států za účelem integrace státních příslušníků třetích zemí a zároveň i nadále pomáhat regionům dosáhnout oživení po pandemii COVID-19.

2.5 Podpora pro subjekty přijímající vysídlené osoby – členské státy, místní orgány a organizace občanské společnosti – by měla být navýšena díky následujícím opatřením:

— platby předběžného financování se zvyšují o dalších 3,5 miliardy EUR, které budou vyplaceny v letech 2022 a 2023, což všem členským státům poskytne rychlou dodatečnou likviditu;

— možnost 100 % spolufinancování ze strany EU pro období 2014–2020 je nyní rozšířena na opatření podporující socio-ekonomickou integraci státních příslušníků třetích zemí;

— stejná možnost je rozšířena i na programy na období 2021–2027, což bude přezkoumáno do poloviny roku 2024;

— zvyšují se jednotkové náklady na pokrytí základních potřeb uprchlíků – v rámci programu CARE byla stanovena částka 40 EUR, nově je to 100 EUR týdně na osobu, přičemž o náhradu těchto nákladů lze žádat po dobu až 26 týdnů, oproti současným 13 týdnům;

— možnosti křížového financování, které bylo v rámci programu CARE povoleno mezi EFRR a ESF, budou nyní širší. To znamená, že z Fondu soudržnosti mohou být nyní uvolňovány zdroje i na řešení důsledků migračních výzev;

— výdaje na operace zaměřené na řešení migračních výzev mohou být nyní nárokovány k proplacení se zpětnou platností, a to i v případě, že operace již byla dokončena.

2.6 Aby bylo zaručeno, že investice budou nasměrovány tam, kde jsou nejvíce zapotřebí, zavádí FAST-CARE dvě významné změny:

— nejméně 30 % prostředků získaných díky flexibilním opatřením musí být poskytnuto na operace řízené místními orgány a organizacemi občanské společnosti, jež působí v místních komunitách, aby se tak těm, kteří nesou hlavní tíhu tohoto úsilí, dostalo odpovídající podpory.

— Operace podporované v rámci programů mohou být prováděny mimo zeměpisnou oblast působnosti daného programu, ovšem vždy v rámci daného členského státu – uznává se tím, že se uprchlíci se často pohybují v rámci jednotlivých členských států.

2.7 Pokud jde o praktickou podporu při řešení problému zpožděného provádění, mohou být v rámci programů na období 2021–2027 i nadále podporovány projekty nad 1 milion EUR (zejména projekty v oblasti infrastruktury), které získaly podporu v rámci období 2014–2020, avšak nemohly být dokončeny včas z důvodu růstu cen a nedostatku surovin a pracovních sil, a to i v případě, že by podle pravidel způsobilosti pro období 2021–2027 způsobilé nebyly.

3. **Konkrétní připomínky**

3.1 EHSV oceňuje úsilí Evropské komise o vytvoření uzpůsobených a účinných opatření, jejichž prostřednictvím bude poskytována finanční podpora zaměřená na řešení důsledků ruské vojenské agrese, která se zintenzivnila a jejíž dopady jsou čím dál větší. V důsledku toho čelí členské státy neustálému značnému přílivu osob prchajících před ruskou agresí. Tato situace umocňuje důsledky pandemie COVID-19, zejména narušení hodnotových řetězců, což představuje výzvu pro veřejné rozpočty, které se zaměřovaly na oživení hospodářství, ale zároveň hrozí, že dojde ke zpoždění investic, zejména investic do infrastruktury.

3.2 EHSV rovněž uznává, že vzhledem k tomu, že přímé i nepřímé dopady války na Ukrajině se ve všech členských státech neustále zvyšují, je zásadně důležité umožnit řešení migračních výzev a narušení trhů prostřednictvím kombinace financování, postupů a technické pomoci, přičemž současně je třeba podpořit flexibilitu a jednat rychle a pohotově.

3.3 EHSV zcela souhlasí s tím, že je třeba provést cílenou revizi stávajícího finančního rámce s cílem zabránit přerušení financování klíčových opatření nezbytných ke zmírnění krize a k podpoře nejchudších osob. EHSV již ve svých předchozích stanoviscích ([4]) doporučil, aby byly členským státům přiděleny dodatečné zdroje formou okamžitého předběžného financování.

3.4 EHSV vítá skutečnost, že možnost využít spolufinancování ve výši až 100 % u těchto opatření byla prodloužena i na účetní období končící dne 30. června 2022 s cílem pomoci zmírnit zátěž veřejných financí členských států, a rovněž to, že výrazné zvýšení předběžného financování ([5]) ze zdrojů REACT-EU poskytlo členským státům likviditu potřebnou k pokrytí nejnaléhavějších potřeb.

3.5 EHSV kvituje rovněž to, že Komise navrhla zavést v rámci programů na období 2021–2027 u priorit na podporu socioekonomické integrace státních příslušníků třetích zemí míru spolufinancování ve výši až 100 %. To sice platí jen do 30. června 2024, ale tato lhůta bude přezkoumána s ohledem na to, jak bylo toto opatření využíváno, a v případě, že se potvrdí jeho účinnost, bude prodloužena. To představuje plán, jak pro případy naléhavé potřeby financování zajistit vyšší flexibilitu a likviditu.

3.6 EHSV velmi kvituje ustanovení návrhu, že nejméně 30 % podpory v rámci příslušných priorit by mělo být poskytnuto příjemcům, kteří jsou místními orgány, sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti působícími v místních komunitách, s cílem zajistit, aby tyto typy příjemců obdržely odpovídající podíl těchto zdrojů vzhledem k jejich aktivní úloze při přijímání a integraci uprchlíků. V případě zemí ležících na hranici s Ukrajinou, které přijaly významně vyšší počty uprchlíků, by však tento procentuální podíl mohl být příliš nízký. Jedná se sice o minimální výši, mělo by však být prosazováno přidělování vyšších podílů – nejméně 50 % podpory v rámci priority by mělo být poskytnuto příjemcům, kteří jsou místními orgány a organizacemi občanské společnosti působícími v místních komunitách.

3.7 EHSV chápe potřebu zachovat původní cíle politiky soudržnosti a skutečnost, že se nemůže stát univerzální „humanitární organizací“ poskytující pomoc v případě všech mimořádných událostí, které mohou nastat. Ustanovení omezující celkovou částku vyčleněnou v rámci priorit týkajících se integrace uprchlíků v členském státě na 5 % původního vnitrostátního přídělu určeného pro daný členský stát z EFRR a ESF+ dohromady jsou tak v tomto kontextu pochopitelná. Tyto prahové hodnoty by však měly být přezkoumány dříve, aby tak byl v případě potřeby ponechán dostatečný manévrovací prostor, zejména pro země hraničící s Ukrajinou. Je zřejmé, že před zeměmi, které přijaly velkou většinu uprchlíků z Ukrajiny, se tyčí větší výzvy než před ostatními členskými státy EU. Procentuální limity by proto měly zohledňovat realitu v praxi a rozdíly v rozsahu výzev, jimž čelí jednotlivé členské státy.

([4]) Poziční dokument EHSV k *REACT-EU*.

([5]) EHSV ve svých předchozích stanoviscích důsledně trval na tom, že procentuální zvýšení zálohových plateb či předběžného financování je sice žádoucí, ale že je třeba vyvinout větší úsilí v zájmu zajištění co nejrychlejšího uvolnění finančních prostředků. Jak je uvedeno v pozičním dokumentu EHSV *Finanční pomoc členským státům, jež jsou postiženy závažným ohrožením veřejného zdraví*.

3.8 EHSV naléhavě vyzývá Evropskou komisi, aby úzce spolupracovala s členskými státy, místními orgány a organizacemi občanské společnosti, tak aby tyto subjekty co nejefektivněji a nejrychleji využily možnosti v oblasti podpory ukrajinských uprchlíků, které iniciativa FAST-CARE nabízí. Nařízení sice požaduje, aby členské státy informovaly o splnění 30 % podmínky v závěrečné zprávě o provádění, EHSV by však navrhoval průběžné podávání zpráv a rovněž zapojení občanské společnosti do monitorování provádění těchto ustanovení.

3.9 Výše uvedené připomínky se vztahují i na plánování, realizaci a monitorování programů souvisejících s prováděním politiky soudržnosti a také na výběr projektů, jež mají být uskutečněny. V této souvislosti je třeba věnovat pozornost riziku, že by se z politiky soudržnosti mohl stát soubor roztříštěných reakcí na mimořádné události, které otřásly naším kontinentem.

3.10 Klíčovým úkolem, pokud jde o zajištění správné míry čerpání, která je odrazem nejúčinnějšího využívání stávajících zdrojů, by mělo být vytvoření jasných synergií mezi zásadami soudržnosti a hlavními cíli této politiky a novou sociální, ekonomickou a environmentální realitou vyznačující se nedostatkem pracovních sil, obtížemi v dodavatelských řetězcích a rostoucími cenami a náklady na energii.

4. EHSV bere na vědomí rozhodnutí Komise neprodloužit o další rok pravidlo n+3 na období 2014–2020 a rovněž její závěr, že bez ohledu na předsunutí prostředků na platby na roky 2022 a 2023 (zejména v důsledku předběžného financování) bude FAST-CARE v období 2021–2027 rozpočtově neutrální a nevyžaduje změny ročních stropů víceletého finančního rámce pro závazky a platby. EHSV však důrazně vybízí Komisi, aby monitorovala dopady změn a ponechala manévrovací prostor pro řešení vznikajících či rostoucích potřeb nebo priorit.

V Bruselu dne 21. září 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG